

ENERGIAVIRASTOLLE – JULKINEN VERSIO

Asia Lausunto 1. suuntaviivoista sähkön kantaverkkotoiminnan valvontamenetelmiksi kuudennella 1.1.2024 – 31.12.2027 ja seitsemännellä 1.1.2028 – 31.12.2031 valvontajaksolla (Dnro 147/040300/2023)

Lausunnon antaja Fingrid Oyj
Läkkisepäntie 21
00620 HELSINKI
Y-tunnus 1072894-3

(jäljempänä **Fingrid**)

Vastaanottaja Energiavirasto
Lintulahdenkuja 2 A
00530 Helsinki
Sähköposti kirjaamo@energiavirasto.fi

(jäljempänä **Energiavirasto**)

1 LAUSUNTOPYYNTÖ

Energiavirasto on valmistellut verkkotoimintojen hinnoittelun kohtuullisuuden valvontamenetelmien päivittämistä vuosille 1.1.2024–31.12.2027 ja 1.1.2028–31.12.2031. Energiavirasto on 3.3.2023 julkaissut muutokset suuntaviivoina (jäljempänä ”Suuntaviivat”) julkisesti kuultavaksi ja varannut sidosryhmille mahdollisuuden lausua Suuntaviivoista viimeistään 31.3.2023.

Fingrid kiittää lausuntomahdollisuudesta ja esittää lausuntonaan Suuntaviivoista sähkön kantaverkkotoiminnan valvontamenetelmiksi kuudennella 1.1.2024 – 31.12.2027 ja seitsemännellä 1.1.2028 – 31.12.2031 valvontajaksolla (Dnro 147/040300/2023) seuraavaa.

2 Aluksi

Suuntaviivoissa sähkön kantaverkkoa koskevan luonnollisen monopolin erityisvalvonnan päätavoitteiksi on sähkömarkkinalainsäädännön mukaisesti esitetty verkkopalveluiden hinnoittelun kohtuullisuus ja verkon kehittäminen.¹ Suuntaviivojen mukaisesti Energiavirasto tavoittelee valvontamenetelmien kokonaisuudella sekä menetelmien käytännön ohjausvaikutuksella, jotka kohdistuvat verkonhaltijan liiketoimintaan juuri näitä päämääriä. Suuntaviivojen mukaisesti valvonnan on varmistettava tarpeelliset investoinnit ja muu verkon kehittäminen riittävän toimitusvarmuuden turvaamiseksi sekä liiketoiminnan muu asianmukainen kehittäminen ja elinvoimaisuus pitkällä tähtäimellä.

Fingridillä on keskeinen rooli asiakkaidensa ja sitä kautta Suomen hiilineutraalisuustavoitteiden saavuttamisessa. Toimintaa leimaa nopeasti kasvavat vaatimukset kantaverkon ja järjestelmävastuun sekä sähkömarkkinoiden kehittämiseksi uusiutuvan voiman tuotannon kasvaessa.

Suomen hiilineutraaliustavoitteen saavuttaminen vuoteen 2035 mennessä edellyttää energiaverkkojen voimakasta kehittämistä. Vuoden aikana 2022 nähty energiamarkkinoiden murros Venäjän tuonnin loppuessa usean energiamuodon osalta sekä kotimaisen tuulituotannon ja muun uusiutuvan energiantuotannon voimakas kasvu ja sääriippuvaiset tuotanto-olosuhteet viime vuosien aikana ovat edelleen korostaneet Fingridin verkkoinvestointien merkitystä ja roolia maanlaajuisen siirtovarman kantaverkon tasapainon ylläpitämisessä. Uusiutuvaan energiaan perustuvan sähköntuotannon maantieteellinen painottuminen Länsi- ja Pohjois-Suomeen, energiankulutuksen keskittyessä Etelä-Suomeen, asettaa siirtoyhteyksille lisävaatimukset ja pakottaa useisiin pohjois-etelä-suuntaisiin siirtoverkkoinvestointeihin varmistaen uusiutuvan sähkön siirtämisen sen käyttökohteeseen. Uusiutuvan energiatuotannon

¹ Aikaisemmissa neljännelle ja viidennelle valvontajaksolle julkaistuissa valvontamenetelmissä verkon kehittäminen oli esitetty valvonnan muuna keskeisenä tavoitteena, mutta ei päätavoitteena. Suuntaviivoissa valvonnan päätavoitteiden lisäksi muina keskeisinä tavoitteina esitetään esimerkiksi tasapuolisuus ja kokonaistehokkuus sekä liiketoiminnan pitkäjänteisyys, jatkuvuus, innovointi ja joustojen hyödyntäminen.

lisääntymine n ja sen myötä sähkön kulutuksen kasvun varsinkin Pohjois-Ruotsissa ja Norjassa sekä edelleen yhdentyvät Itämeren ja Euroopan alueen sähkömarkkinat edellyttävät merkittävää rajasiirtokapasiteetin lisäämistä ja nykyisten rajayhdysjohtojen korkeaa käytettävyyttä entistä vaihtelevammassa toimintaympäristössä. Suomesta on tulossa sähkön osalta energiaomavarainen vuositason, mikä tarkoittaa Suomesta sähkön viennin merkittävää kasvua.

Fingrid vastaa järjestelmävastuullisena kantaverkonhaltijana Suomen sähköjärjestelmän teknisestä toimivuudesta ja käyttövarmuudesta sekä huolehtii valtakunnalliseen tasevastuuseen sekä taseselvitykseen kuuluvista tehtävistä. Lisäksi sen tulee ylläpitää ja kehittää järjestelmävastuun piiriin kuuluvia toimintojaan, palveluitaan sekä sähköverkkoaan siten, että edellytykset tehokkaasti toimiville kansallisille ja alueellisille sähkömarkkinoille sekä Euroopan unionin sähkön sisämarkkinoille voidaan turvata. Näihin tehtäviin kohdistuu runsaasti yksityiskohtaista ja alati kehittyvää kansallista ja EU-tason sääntelyä, joka vaikuttaa merkittävällä tavalla Fingridin toimintaan lisäten työmäärää ja tarvetta resursseille yhtiössä.

Fingrid kannattaa Suuntaviivoissa mainittuja päätavoitteita, jotka mahdollistavat investoinnit kantaverkon edelleen kehittämiseksi ja korkean käyttövarmuuden säilyttämiseksi. Lisäksi Fingrid toteaa, että markkinoiden yhdentymiseen tähtäävät tavoitteet tulisi huomioida myös Suuntaviivojen mukaisen valvontamallin ja sen mukaisten kannustimien tavoitteina. Nämä hankkeet ovat keskiössä Suomen kilpailukyvyn parantamisessa, ympäristötavoitteiden saavuttamisessa ja toimivien sähkömarkkinoiden toiminnossa vaatien investointeja ja lisäten resurssien tarvetta sekä sitä myöden kustannuksia.²

Fingrid katsoo, että Suuntaviivoissa esitetty luonnos ei kannatettavista tavoitteistaan huolimatta sen yksityiskohtien ja ohjausvaikutuksen osalta edistä yhtiön vastuulla olevien tehtävien kehittämiseen kannustavaa valvontamallia, kuten jäljempänä tässä lausunnossa on tarkemmin esitetty.

3 Pullonkaulatulojen käsittely esitetyllä tavalla ei kannusta investointeihin

Suuntaviivoissa esitetty pullonkaulatulojen³ ja niillä rahoitettujen investointien käsittelymalli poistaa kannustimen kantaverkkoyhtiön

² Markkinoiden yhdentymiseen tähtäävät tavoitteet on mainittu esimerkiksi sähkön sisämarkkina-asetuksen 18 artiklan 2-kohdassa tariffeihin sovellettavien menetelmien osalta, joiden tulee edistää mm. markkinoiden yhdentymistä sekä sähkömarkkinadirektiivin 58 artiklassa, jonka c)-kohdan mukaisesti sääntelyviranomaisen yhtenä viranomaistoiminnan yleistavoitteena on esitetty kansallisten markkinoiden yhdentymisen parantaminen. Suuntaviivojen kohdassa 6.6. on todettu, että "[V]ahvistetut kannustimet sisältävät elementtejä, jotka huomioivat esimerkiksi markkinoiden yhdentymisen edistämiseen kannustavan tavoitteen, vaikka tähän ei ole nimetty erillistä kannustinta.". Tällaiseksi markkinoiden yhdentymistä edistämiseen kannustavaksi elementiksi on Suuntaviivoissa kirjoitettu "yleisen tehostamistavoitteen asettaminen nollassi uusista tehtävistä ja toimintatavoista aiheutuvien kustannusten kompensoimiseksi...", joka on aikaisemmasta valvontamallista ehkä virheellisesti jäänyt myös nykyisiin Suuntaviivoihin, vaikka tämä ei enää pidä paikkansa (Suuntaviivoissa yleisen tehostamistavoitteen tasoksi esitetään 2 %).

³ Pullonkaulatuloilla tarkoitetaan tuloja, joita syntyy, mikäli verkon siirtokapasiteetti ei riitä tasoittamaan sähköpörssien tarjousalueiden välistä hintaeroa, ja toisella alueella sähköstä maksettava hinta on suurempi kuin toisella sen

pullonkaulatuloilla rahoitettavien investointien tekemiseen ja siten vaarantaa verkon kehittämistehtävän mukaista toimintaa.

Suuntaviivojen mukaisesti pullonkaulatuloja ei tulevassa valvontamallissa laskettaisi mukaan sähköverkko-omaisuuden oikaistuun jälleenhankinta- eikä nykykäyttöarvoon, jonka perusteella määräytyy toiminnan riskiä vastaava tuotto. Lisäksi Suuntaviivoissa esitetään käyttämättömien pullonkaulatulojen jättämistä korottomiin velkoihin tuottopohjan laskennassa huomioitavassa oikaistussa taseessa, mikä pienentäisi tuottopohjaa olennaisesti.

Fingridin näkemyksen mukaan, verkkoinvestointien tasapoistot on tarkoitettu korvausinvestointien rahoittamiseen. Verkkomaisuusinvestoinnille saatu tuotto taas on korvausta investointiin ja omaisuuteen liittyvästä omistamiseen, ylläpitoon ja käyttöön liittyvästä riskistä ja vastuista. Sekä tasapoistojen poistumisen ja kohtuullisen tuoton puuttumisen osalta pullonkaulatuloilla rahoitetut investoinnit eivät ole valvontamallissa muuhun verkko-omaisuuteen vertautuvia investointeja, ja kannustinvaikutus näiden investointien tekemiseen esitetyissä Suuntaviivoissa on olematon ja itseasiassa toteutuessaan vastakkaissuuntainen alentaen entisestään omistajan liiketoimintariskiä vastaavaa tuottoa.

Suuntaviivaesityksen pullonkaulatulojen käsittelytapaan liittyvät yritystaloudelliset vaikutukset ovat tiivistettynä seuraavat:

1. saatujen pullonkaulatulojen kirjaaminen korottomiin velkoihin oikaistussa taseessa pienentää tuottopohjaa vuoden 2022 lopun tilanteessa noin 1 miljardilla eurolla;
2. pullonkaulatuloilla rahoitetuille komponenteille ei saa tasapoistoja, joiden kannustinvaikutus mahdollistaisi riittävien korvausinvestointien tekemisen;
3. pullonkaulatuloilla rahoitetuille komponenteille ei saa lainkaan kohtuullista tuottoa.

Näitä vaikutuksia on arvioitu erikseen seuraavissa kappaleissa.

3.1 Saatujen pullonkaulatulojen jättäminen korottomiin velkoihin pienentää merkittävästi nykyisen mallin mukaista tuottopohjaa

Suuntaviivoilla esitetään muutettavaksi yhtiön saamien kertyneiden pullonkaulatulojen käsittelytapaa jättämällä ne oikaistussa taseessa korottomiin velkoihin. Muutos pienentäisi merkittävästi kohtuullisen tuoton laskennassa huomioitavaa nykyistä sähköverkon arvoon perustuvaa tuottopohjaa.

Valvontamenetelmissä neljännelle ja viidennelle valvontajaksolle velaksi kirjatut pullonkaulatulot on eliminoitu oikaistulta taseelta. Suuntaviivojen mukaan toimenpiteen tarkoitus on ollut poistaa velaksi kirjattujen pullonkaulatulojen vaikutus tuottopohjasta. Käytännössä

tuottamisesta saatava korvaus. Sähköpörssi tilittää erotuksesta syntyvän pullonkaulatulon tarjousalueiden kantaverkkoyhtiöille tasan.

korottomista veloista poistetut pullonkaulatulot ovat kuitenkin palautuneet oikaistulle taseelle omaan pääomaan taseen tasausosan vaikutuksesta, jolloin aikaisemmin niiden vaikutus sähköverkko-omaisuuden tuottopohjaan on ollut neutraali. Suuntaviivojen mukaisesti kuudennella ja seitsemännellä valvontajaksolla siirtovelaksi kirjatut pullonkaulatulot jätettäisiin korottomiin velkoihin, jolloin ne, neutraalin tasevaikutuksen sijaan, pienentäisivät verkkotoimintaan sitoutunutta oikaistua omaa pääomaa ja siten tuottopohjaa.

Edellä esitetty käsittelytavan muutos olisi ristiriitainen sähkömarkkinalain kanssa, koska yhtiö ei voisi kerätä kohtuullista tuottoa oikaistulle verkko-omaisuudelle sitoutuneelle pääomalle.

3.2 *Pullonkaulatuloilla rahoitetuilta investoinneilta puuttuu poistojen poistumisen myötä kannustin korvausinvestointeihin*

Suuntaviivoissa esitetään, että pullonkaulatuloilla rahoitetuilta komponenteilta poistuisi sähköverkko-omaisuuden jälleenhankinta-arvosta investointikannustimessa laskettavat tasapoistot. Lisäksi Suuntaviivoissa tasapoistojen inflaatiokorjausta esitetään poistettavaksi.

Investoinneista tehtävät poistot eivät ole verkkoliiketoiminnan tuloa. Investointikannustimessa huomioitavilla tasapoistoilla on tarkoitus rahoittaa ikääntyvän verkon korvausinvestoinnit ja ylläpitää näin siirtokapasiteetin laatu yli ajan riittävällä tasolla. Vaikka verkkoyhtiö saisi investoinnin toteutettua esimerkiksi pullonkaulatuloilla, on verkkoyhtiöllä siitä huolimatta vastuu investoinnin toimivuudesta sille asetettujen tavoitteiden mukaisesti yli ajan. Mikäli myös tasapoistojen inflaatiokorjauksesta luovutaan, tasapoistotkaan eivät tosiasiallisesti mahdollista riittävien korvausinvestointien tekemistä.

Suuntaviivojen perustelumuistiossa ei ole tarkemmin avattu perusteita valvontamallin muuttamiseen ja pullonkaulatuloilla rahoitettujen komponenttien poisjättämiseen verkko-omaisuuden oikaistusta jälleenhankinta-arvosta, vaikka Suuntaviivojen investointikannustinta käsittelevässä kohdassa 6.1 todetaankin yleisesti juuri tasapoistojen mahdollistavan korvausinvestointien tekemisen ja niiden aiheuttamien kustannusten kattamisen. Poisjättäminen oikaistusta jälleenhankinta-arvosta heikentää merkittävästi verkonhaltijan kannustinta pullonkaulatuloilla rahoitettavien investointien tekemiseen, vaikka juuri rajanylitysjohdoinvestoinnit ovat keskeisessä asemassa EU-sääntelystä tulevan markkinoiden yhdentymistavoitteen kanssa. Kyseinen menettely ei olisi myöskään linjassa valvontamallin mukaisen muihin kuin rajasiirtoinvestointeihin kohdistuvien investointien käsittelyn kanssa.

3.3 *Pullonkaulatuloilla rahoitettuihin investointeihin liittyy merkittäviä riskejä , jolloin niille tulee saada myös riskiä vastaava tuotto*

Kriittistä infrastruktuuria oleviin rajayhdysjohtoinvestointeihin liittyy yhtiön näkökulmasta merkittävästi suuremmat riskit kuin kantaverkon

muihin investointeihin: hankkeiden suunnittelun, rakentamisen ja toteutusaikataulun sekä hankkeiden toteutumiseen vaikuttavan kansallisen energiapolitiikan riskit ovat korkeammat, kun hankkeita toteutetaan yhteishankkeina muiden maiden kantaverkkoyhtiöiden kanssa. Rajayhdysjohtojen käyttöön liittyvät riskit ovat korkeammat esimerkiksi kunnossapidon ollessa jaettu kahden kantaverkkoyhtiön kesken. Myös hankkeiden geopoliittisesta merkittävyyydestä johtuvat riskit ovat korkeammat (kyberhyökkäykset ja ilkivalta).

Kantaverkkoyhtiön tulee pyrkiä ohjaamaan pullonkaulatulot sellaisiin kapasiteettirajoituksiin poistaviin investointeihin, jotka vähentävät alueiden välisiä hintaeroja. Lisäksi, EU-regulaation mukaisesti hankkeet, joilla saavutetaan optimaaliset investoinnit Euroopan laajuiseen verkkoon, tulee priorisoida myös kansallisella tasolla.

Pullonkaulatulojen määrä ei ole verkkoyhtiön kontrolloitavissa tai ennakoitavissa ja tulot vaihtelevat vuosien välillä suuresti. Yhtiö ei itse liiketoiminnassaan tähtää pullonkaulatulojen hankkimiseen eikä se ole yhtiön itsensä valitsemaa liiketoimintaa. Rahoituksen vaihtelevuudesta huolimatta EU-sääntelyn ja verkon kehittämisvelvoitteen ohjaamana verkonhaltijalla tulisi olla kannustin pullonkaulatuloilla rahoitettujen investointien tekemiseen ja kustannuksiin varautumiseen, joka kattaisi myös investointeihin liittyvän sijoittajariskin. Ehdotetulla menetelmällä rajasiirtoinvestointien rahoittamiseen pullonkaulatuloilla liittyy yhtiön kannalta negatiivinen kannustin.

Sijoittajan riskin näkökulmasta valvontamallissa huomioitava tuottoa kerryttävä siirtoverkko-omaisuus ei tulisi poiketa merkittävästi tosiasiallisesta siirtoverkon laajuudesta. Tämä olisi tuloksena, jos pullonkaulatuloilla rahoitetut komponentit rajataan valvontamallin oikaistussa nykykäyttöarvossa huomioitavien omaisuuserien ulkopuolelle. Sijoittaja ei näin ollen saa tuottoa todelliselle siirtoverkko-omaisuudelle, vaikkakin myös näitä omaisuuseriä koskevat mm. kunnossapitoon, korjaukseen, häiriöihin, sähköturvallisuuteen, käyttöön ja käytön suunnitteluun ja vaaranvastuuseen liittyvät riskit ja vastuut ovat yhtiöllä.

Fingrid katsookin, että erityisesti riskit, jotka liittyvät rajat ylittävän kriittisen infrastruktuurin turvaamiseen häiriöiltä, ovat viime vuosina kasvaneet ja osittain toteutuneetkin. Lisäksi, rajayhdysjohtojen käytettävyyden on maaverkkoa kriittisempää ja sitä myöten riskit ovat suuremmat, koska sähköä rajasiirroille ei ole vaihtoehtoisia reittejä toisin kuin maaverkossa, jossa yhtiö toteuttaa ns. N-1 periaatetta. Tämä luo yhtiölle maajohtoja suuremman taloudellisen riskin, jos markkinoille ilmoitettu rajasiirtokapasiteetti ei olekaan käytettävissä ja yhtiö joutuu korvaamaan markkinoille puuttuvasta kapasiteetista aiheutuvat kustannukset. Fingrid katsoo, että rajayhdysjohtoihin, etenkin pullonkaulatuloilla rahoitettujen rajayhdysjohtojen osalta, Suuntaviivoissa esitetty malli ei lainkaan huomioi kriittisten rajayhdysjohtojen riskipitoisuutta ja korkeampaa sijoittajariskiä.

3.4

Pullonkaulatuloilla rahoitettuja investointeja ei tulisi valvontamallissa verrata verkon rakentamiseen saatuihin tukiin, mikäli tukirahoitetuille investoinneille ei saada poistoja ja tuottoa

Suuntaviivoissa pullonkaulatuloilla rahoitettujen komponenttien tasekäsittely vertautuu verkon rakentamiseen saatuihin tukiin. Sijoittajariskin kannalta pullonkaulainvestoinnit ovat kuitenkin eri asemassa kuin verkkoinvestointeihin saadut tuet tai muut kompensatiot, eikä käsittelyä näiden tulojen osalta tulisi uudessa valvontamallissa rinnastaa toisiinsa. Tuet lähtökohtaisesti haetaan ja myönnetään vain sellaisille investoinneille, joilla on muuten vaara jäädä toteutumatta esimerkiksi alkuperäisessä laajuudessaan tai aikataulussa, koska investointi on sijoittajan näkökulmasta ilman siihen saatavia tukia liian riskialtis tai kannattamaton. Pullonkaulatuloilla rahoitettujen rajaylitysinvestointien osalta velvoite niiden toteuttamiseen ja niiden käyttöään aikaiseen riskin kantamiseen on yhtiöllä. Fingrid voi siten itse päättää, hakeeko se tukia, kun taas pullonkaulatutuotot tulevat yhtiölle. Pullonkaulatutuottojen käyttötarkoitusta sääntelee EU-regulaatio ja käyttämättömien pullonkaulatutuottojen käytöstä päättää Energiavirasto verkonhaltijan hakemuksesta.

Joka tapauksessa, tuilla ja pullonkaulatuloilla rahoitettujen investointien osalta valvontamalli johtaa samaan johtopäätökseen – yrityksen ei ole kannattavaa ylipäänsä hakea tai ottaa vastaan EU-tukia tai pullonkaulatuloja investointien rahoittamiseen. Suuntaviivoissa esitetty valvontamalli ei salli näistä investoinneista tehtäviä poistoja eikä näille investoinneille saa siitä aiheutuvaa riskiä vastaavaa kohtuullista tuottoa. Valvontamenettely, joka ei tue pullonkaulatutuottojen ja investointitukien käyttöä kantaverkkoinvestointien rahoittamisessa, luo Suomen kansantalouden näkökulmasta negatiivisen vaikutuksen. , jEsimerkiksi mikäli EU-tukia ei valvontamallin ohjaamana enää haettaisi tärkeille verkkoinvestoinneille, joille tukirahaa juuri haluttaisiin EU:n tasolla kohdentaa, jäisi kannuste pois sähkömarkkinoiden kehittämiseen tähtäävien verkkoinvestointien tekemiseen EU-tasolla . Fingrid on hakiessaan eräille tukikriteerit täyttävälle hankkeilleen EU tukea ottanut huomioon nimenomaisesti kansantaloudellisen kokonaisedun. Yhtiölle on myönnetty EU tukea eri hankeohjelmista kansallisen ja EU viranomaisen toimesta. Mikäli tuettujen hankkeiden riskejä ei huomioida yhtiön kohtuullisen tuotonvalvonnassa, johtaa tämä yhtiössä harkintaan investointitukien mielekkyydestä. Saadut investointituet toteutuessaan vastaavasti alentavat kantaverkon asiakasmaksuja.

3.5

Fingridin esitys pullonkaulatulojen käsittelyyn

Koska pullonkaulatulojen tarkkaa määrää ja investointien vuosittaista suuruutta ei ole mahdollista tarkasti arvioida, Fingrid katsoo, että suoraa taloudellista yhteyttä kunkin vuoden pullonkaulatulojen ja niillä tehtävien investointien välillä ei tulisi olla. Valvontamallissa tulisi käsitellä sähköverkon pullonkauloja vähentäviä investointeja samoin

kuin muitakin investointeja oikaistun nykykäyttö- ja jälleenhankinta-arvon laskennassa sekä omaisuuden poistoja määritettäessä.

Fingrid esittää, että

1. kertyneet pullonkaulatulot tulee käsitellä niin, että ne eivät pienennä nykyisen valvontamallin mukaista sallittua tuottopohjaa;
2. pullonkaulatuloilla rahoitetut komponentit huomioidaan oikaistussa jälleenhankinta-arvossa ja niille saadaan tasapoistot mukaanlukien tasapoistojen vuotuinen inflaatiokorjaus; ja
3. pullonkaulatuloilla rahoitetut rajajohtoinvestoinnit huomioidaan nykykäyttöarvossa ja niille saadaan WACC-malliin perustuva tuotto huomioiden rajayhdysjohtojen riskisyys.

4 WACC-mallin käytetyt parametrit eivät kaikilta osin huomioi Fingridin toiminnan luonnetta

4.1 *Beeta-kertoimen verrokkiryhmän määrittely ei huomioi täysin Fingridin toiminnan luonnetta ja riskisyyttä*

Suuntaviivojen mukaisesti kohtuullisen tuottoasteen määrittelemisen tapahtuu aikaisempien valvontamallien tavoin WACC-mallin kautta. Fingridin näkemyksen mukaan Suuntaviivoissa WACC-mallissa käytetty beeta-kertoimen verrokkiryhmä (Elia, National Grid, Red Electrica ja Ren Redes Energíticas) ei kuitenkaan edusta kattavasti sähköjärjestelmää ja sähkömarkkinamalli, jossa Fingrid operoi ja vastaa valtakunnan järjestelmävastuusta. Suuntaviivoissa esitetty oman pääoman beta kertoimen alentaminen nykyisestä ei vastaa riskisyyden kasvua yhtiön toimintaympäristössä, jolloin beta kertoimen tulisi kasvaa .

Verrokkiryhmien valinnassa tulee painottaa myös yrityksiä, joista Fingrid ottaa riskiä tasapainottaessaan valtakunnan sähkön kysynnän ja tarjonnan tasapainoa osana järjestelmävastuun hoitoa. Nyt verrokkiryhmässä ei ole esimerkiksi yhtään tasevastaavana toimivaa sähkön myyntiyhtiötä, joiden tasevastuuseen liittyvää riskiä myös Fingrid valtakunnallisena taseselvityksestä vastaavana kantaverkonhaltijana osaltaan kantaa.

Yhtiön näkemyksen mukaan kaikki Fingridin toimintaan liittyvät merkittävät riskitekijät tulisikin huomioida verrokkiryhtiöiden valinnassa, jotta ne kattavuudessaan edustaisivat mahdollisimman tarkasti Fingridin toiminnan luonnetta ja yhtiön toimintaympäristön muutoksen ja tehtävien laajuuden myötä kasvaneita riskejä, esimerkiksi vastapuoliriskit, verkkoturvallisuuteen liittyvät riskit, investointeihin liittyvät riskit ja markkinariskit.⁴

⁴ Yhtiö on nostanut vastapuoliriskin yhdeksi huomattavaksi liiketoimintariskikseen. Vastapuoliriskin realisoituminen voi toteutua esimerkiksi asiakkaan laiminlyödessä maksujaan tai tasevastaavan markkinatoimijan velvoitteiden rikkomistilanteessa. Muina huomattavina Fingridin toimintaan kohdistuvina huomattavana liiketoimintariskeinä yhtiö näkee onnettomuudet ja vakavat tapaturmat erityisesti rakennus- ja kunnossapitotöiden yhteydessä; merkittävät omaisuusvahingot; verkkoturvallisuuden vaarantuminen ja hyökkäykset yhtiön tietojärjestelmiä kohtaan; huonosti soveltuvat, tarpeettomat tai ajoituksiltaan vääräksi osoittautuvat investoinnit; suunnittelu- tai palveluvirheestä tai

Lisäksi keskeisten parametrien päivitys verrokkiryhmän markkinadatan perusteella joka 2. tai 4. vuosi verrokkiryhmän talouskehityksen mukaan kasvattaa tähän parametriin liittyvää epävarmuutta ja riskejä, joka olisi syytä myös huomioida oman pääoman riskisyyttä määritettäessä.

4.2 *Markkinariskipreemio*

Suuntaviivoissa on sovellettu implisiittistä maariskipreemiota, joka on johdettu AAA-luottoluokituksen maan (Yhdysvallat) markkinatuotto-odotuksen ja riskittömän koron erotuksena. Kuitenkin, Suuntaviivoissa esitetyssä valvontamallissa kohtuullisen tuottoasteen määrittämisessä käytetään oman pääoman kohtuullisen kustannuksen perustana olevana riskittömänä korkokantana Saksan valtion kymmenen vuoden obligaatioiden korkoa.

Fingrid ei näe perustetta käyttää valvontamallissa kahden eri valtion riskittömiä korkokantoja, vaan markkinariskipreemiossa ja kohtuullisen tuottoasteen määrittelyssä tulisi johdonmukaisuussyistä viitata samaan riskittömään korkokantaan.

4.3 *Fingridin esitys WACC parametrien määrittämiseen*

Fingrid pitää kohtuullisen tuoton valvontamallin WACC parametrien päivittämistä tärkeänä vastaten markkinatilannetta. Fingridin mukaan WACC parametrien määrittämisessä käytettäväksi esitetty vertailuryhmä tulee päivittää vastaamaan paremmin yhtiön toiminnan riskisyyttä.

Fingrid esittää, että

1. Oman pääoman riskisyyttä kuvaava beeta-kerroin päivitetään vastaamaan paremmin kohonnuttua riskitasoa laajentamalla nykyistä verrokkiryhmään esimerkiksi pohjoismaisilla ja/tai eurooppalaisilla sähkön myynti- ja/tai tuotantoyhtiöillä, Fingrid voi toimittaa tästä perustellun ehdotuksen Energiavirastolle;
2. markkinariskipreemion määrittämisessä riskitön korko muutetaan vastaamaan valvontamallissa yleisesti käytettyä riskitöntä korkoa (Saksan valtion kymmenen vuoden obligatio korko).

tekniikan toimimattomuudesta aiheutuvan merkittävän asiakashaitan; sähkömarkkinoiden toimimattomuuden; rajoitukset ja keskeytykset siirtoyhteyksillä; eri reservilajien hankintaan liittyvät markkinariskit ja tuotantorakenteen muutoksen aiheuttaman epävarmuuden; häviösähkön hintaan liittyvän markkinariski; pitkien korkojen kehityksen rahamarkkinoilla aiheuttama sääntelyn korkoriski; maksuvalmius- ja jälleenrahoitusriskin; sekä vaatimusten laiminlyöntiin liittyvän compliance-riskin. Lisäksi merkittävimpinä strategisina riskeinä Fingrid näkee sähköjärjestelmän toimivuuteen liittyvän vakavan häiriön, joka johtaa sähkönsaannin menettämiseen alueellisesti tai koko Suomessa; liiketoimintaedellytysten kariutumisen tai omistaja-arvon ja luottoluokituksen romahduttavan lakimuutoksen; ja yrityskulttuurin vinoutumisen.

5 Tehostamiskannustimen kiristämien ehdotetulla tavalla ei edistä valvontamenetelmien tavoitteita

5.1 Tehostamistavoitteen kiristäminen ja vaikutus on kohtuuton

Suuntaviivojen kohdassa 6.3 esitetään kantaverkonhaltijan yleisen tehostamistavoitteen arvoksi pitkän aikavälin tuottavuuskehityksen perusteella määritettyä kahta prosenttia (2 %). Lisäksi toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa huomioon otettava tehostamiskannustimen vaikutuksen esitetään Suuntaviivoissa olevan enintään 20 % verkonhaltijan kyseisen vuoden kohtuullisesta tuotosta.⁵

Suuntaviivoissa esitetty tehostamiskannustin, jonka osuus sallitusta tuotosta olisi +/- 20 %, vastaisi noin kolmannelta yhtiön kontrolloitavista kustannuksista.⁶ Kantaverkkotoiminnassa suorat verkon kunnossapitokulut edustavat vain noin 20 %:n osuutta kontrolloitavista kustannuksista. Tämä tarkoittaa, että yhtiön tulisi merkittävästi supistaa toimintaansa, esimerkiksi henkilöstön määrää ja investointiohjelmaa sopeuttamalla, tehokkuuskannustimen negatiivisen tulosvaikutuksen pienentämiseksi. Fingrid toteaa myös, että kontrolloitavien kustannusten suhde yhtiön omaisuuden arvoon on alhainen, vain noin 3 %, mihin suhteutettuna kannustimen suuruusluokka olisi myös kohtuuton.[...]

Fingridin näkemyksen mukaan tehostamistavoitteen kiristämiseksi ja aikaisempaa mallia huomattavasti isommalle vaikutukselle oikaistun tuloksen laskennassa ei ole perusteita. Tehostamistavoitteen kiristäminen ei mahdollistaisi Fingridin toiminnan välttämätöntä kehittymistä, uusiin tehtäviin laajentumista, tulevaan sähkön kulutuksen kasvuun varautumista ja riittävän riskien hallinnan toteuttamista sekä lisääntyneeseen regulaatioon vastaamista. Mikäli tehokkuuskannustimen osuutta sallitusta tuotoista lisättäisiin, tämä ei olisi Fingridin näkemyksen mukaisesti millään tapaa symmetrinen ja valvontamenetelmiin liittyvien tavoitteiden mukainen toimenpide sähkön kantaverkkoliiketoiminnalle. Tehokkuuskannustimen osuuden lisääminen kohtuullisen tuoton laskennassa ei huomioi sähkön kantaverkkoliiketoiminnan kustannusrakennetta ja tosiasiallisia mahdollisuuksia ilman toiminnan merkittävää sopeuttamista vaikuttaa kustannusrakenteeseen ja sitä kautta ehdotetun menetelmän tuloksiin kustannustehokkuuden tarkastelussa. Järjestelmävastuullisessa kantaverkkotoiminnassa ei ole tapahtunut muutosta, mikä mahdollistaisi merkittävän operatiivisten kustannusten alentamisen.

⁵ Aikaisemmilla neljännellä ja viidennellä valvontajaksolla kahden prosentin pitkän aikavälin tuottavuuskehityksen arvon sijaan on yleisenä tehostamistavoitteena sovellettu 0 %, mitä on aikaisemmassa valvontamallissa perusteltu uusista tehtävistä ja toimintatavoista verkonhaltijalle aiheutuvien lisäkustannusten toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa esiintyvien vaikutusten kompensoinnilla. Tehostamiskannusteen osuus toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa on neljännellä ja viidennellä valvontajaksolla voinut olla enintään 5 %.

⁶ Vastaavasti aikaisemman valvontamallin mukainen tehostamiskannustin vastaisi tämän vuoden luvuilla noin 8 % osuutta kontrolloitavista kustannuksista. Tämäkin on näkynyt nykyisen kannustimen tuloksissa kustannustehottomuutena, vaikka yhtiön toiminnan tehokkuus on todettu korkeaksi useissa eri vertailututkimuksissa.

Fingridin toiminta on useassa tutkimuksessa todettu olevan erittäin kustannustehokasta verrattuna sen eurooppalaisiin verrokkeihin. Fingridin siirtomaksut ovat viimeisimmän eurooppalaisen vertailun perusteella toiseksi edullisimmat noin 20 maan vertailuryhmässä. Fingridin tavoitteena on toimia jatkossakin kustannustehokkaasti ja tarjota näin osaltaan kilpailuetua Suomessa toimiville yrityksille. Yhtiön toiminnan kustannustehokkuuden mittaamiselle on pitkä historia niin sisäisten tunnuslukujen kuin kansainvälisten vertailututkimusten valossa. Kustannustehokkuus on näiden perusteella kyetty pitämään korkealla tasolla.

Myös Energiavirasto on itse kotisivuillaan julkaissut eurooppalaisten energiatoimialan sääntelyviranomaisten yhteistyöjärjestö CEER:n (*Council of European Energy Regulators*) vuonna 2019 toteuttaman eurooppalaisten sähkön ja maakaasun kanta- ja siirtoverkkoyhtiöiden kustannustehokkuutta tutkivan projektin tulokset. Tehokkuusvertailun yhtiökohtainen vertailu osoitti Fingrid Oyj:n kantaverkkotoiminnan olevan kustannustehokasta suhteessa kuuteentoista muuhun tutkimukseen osallistuneeseen sähkön kantaverkkoyhtiöön.⁷

Fingridin näkemyksen mukaan Energiaviraston tulisi huomioida edellä mainittu sääntelyviranomaisten toteuttama tutkimus nimenomaan tehokkuuskannustimen ja yhtiön kustannustehokkuutta koskevien näkökulmien perustana, vaikka mm. perustelumuiustion innovaatiokannustinta koskevien perusteluiden osalta Energiavirasto viittaakin CEER:n julkaisuun kustannustehokkuuden osalta. Suuntaviivojen perustelumuiustiossa Energiavirasto on perustellut tehokkuuskannustimen kiristämistä sen sijaan ECKTA Oy:n selvityksellä ja siinä esitetyllä laskevalla kustannustehokkuudella.⁸ ECKTA Oy:n raportissa esitetyt tulokset eivät kantaverkkoliiketoiminnan kustannustehokkuuden osalta ole Fingridin näkemyksen mukaan paikkaansa pitäviä. Fingridiä ei ole kuultu osana ECKTA Oy:n toteuttamaa selvitystä kantaverkkoliiketoiminnan kustannuksista, verkkovolyymien kasvusta ja toiminnan kustannustehokkuudesta. Kantaverkko- ja jakeluverkkoliiketoimintojen lakisääteinen tehtävä poikkeaa laajuudeltaan ja vastuultaan toisistaan, minkä vuoksi kantaverkkoliiketoiminnassa on omia erityispiirteitään toiminnan kustannustehokkuutta arvioitaessa

Suuntaviivoissa, kuten myös aikaisemmassa valvontamallissa, esitetty kustannusinsentiivimalli mittaa verkkotoiminnan laajuutta ainoastaan verkkovolyymien komponenttien määrällä kustannusinflaatio huomioiden. Kuitenkin kantaverkkotoiminnan kustannuksiin

⁷ Energiaviraston kotisivut. <https://energiavirasto.fi/-/suomalaiset-siirtoverkkoyhtiöt-menestyivät-hyvin-eurooppalaisessa-kustannustehokkuusvertailussa>. Julkaistu 9.9.2019.

⁸ Fingrid sijoittui kustannustehokkaimpien yhtiöiden joukkoon 100 % tehokkuusluvulla. Lisäksi Fingridin sijoitukset ITOMS ja ITAMS -tutkimuksissa toimivat osoituksena omaisuudenhallinnan ja omaisuuden operoinnin tehokkuudesta.

vaikuttava kustannustekijöiden määrä on huomattavasti mallin tunnistamaa verkkovolyymiä ja sen kehitystä laajempi.

Kantaverkkotoimijalle kohdistetaan enenevässä määrin uusia vaatimuksia ja tehtäviä, jotka lisäävät toiminnan kustannuksia ja riskiä. Muun muassa "hiilineutraali Suomi 2035", ja yritysten, kaupunkien ja kuntien ilmastotavoitteet lisäävät tarvetta kehittää toimintaa ja yhteistyötä sekä kantaverkkoa varautuen nopeaan sääriippuvan uusiutuvan energian kasvuun sekä suuriin sähkön kulutuskohteisiin sähköjärjestelmässä. Kehityshankkeiden määrä on ennätysasuuri. Vastatakseen tähän tarpeeseen yhtiö on päivittänyt kantaverkon investointiohjelman viiden vuoden takaisesta noin yhdestä miljardista eurosta nykyiseen noin kolmeen miljardiin euroon seuraavan kymmenen vuoden aikana. Edellä mainitut asiat vaativat suunnittelua, yhteistyötä, toteutusta ja ylläpitoa kasvattaen toiminnan volyymia koko yhtiön laajuisesti.

Toiseksi, ikääntyvä ja laajeneva siirtoverkko sekä monimutkaistuva sähköjärjestelmä⁹ tarkoittaa sitä, että investointihankkeet vaativat entistä enemmän suunnittelutyötä ja valmistelua siirryttäessä epälineaariseen (suuntaajavaltaiseen) sähköjärjestelmään. Investointihankkeet ovat pituudeltaan jopa 7-8 vuotta ja rajayhteyksiä koskevat hankkeet jopa tätäkin pidempiaikaisempia. Lisäksi verkon erilaisten muutostöiden määrä uusien investointien myötä kasvaa ja monimutkaistuu johtaen myös nykyisin palvelevan verkonosien purkuihin. Valmistelukulukustannuksia lisää myös voimajohtojen voimakkaasti kasvanut YVA-selvitystarve. Nykyisin YVA-selvitettyjen voimajohtokilometrien määrä vastaa lähes rakennettuja voimajohtokilometrejä ja ainoastaan muutamaa YVA-selvitettyä voimajohtohanketta ei ole toteutettu¹⁰. YVA-selvitysten kulut toteutuvat huomattavasti tehostamiskannusteissa huomioitavaa verkkovolyymien kasvua aikaisemmin. YVA-selvitysten lisäksi tehdään 110 kV voimajohtojen ympäristöselvityksiä sekä sähköasemahankkeiden luontoselvityksiä, joiden määrä myös on kasvanut voimakkaasti. Tulevaisuudessa luonnon monimuotoisuuteen ja sähköjärjestelmän käyttövarmuuteen liittyvät kysymykset tulevat lisääntymään kantaverkkoa suunniteltaessa ja verkostolaajennuksia toteutettaessa. Nämä valmistelukustannukset kirjautuvat vuosikuluksi.

Lisäksi, Fingridin tehtäväksi säädetty järjestelmävastuun hoito monimutkaistuu ja reaaliaikaistuu entisestään. Järjestelmävastuuna kantaverkkotoimijana Fingrid ei ole vastuussa yksin voimajärjestelmäomaisuudesta vaan myös koko voimajärjestelmän toiminnasta, jonka käyttö vaatii kasvavassa määrin resursseja muun muassa jatkuvaan kehittämiseen, yhteistyöhön ja entistä

⁹ Fingridillä oli sähköntuotannon liityntäkyselyitä (7.12.2022) yhteensä 1466 kappaletta vastaten 217205 MWh. Lisäksi suunnitteilla on useiden tuhansien megawattien edestä sähkön kulutuksen lisäämistä esimerkiksi lämmityskäyttöön, maakaasun korvaamiseen tehtaissa, datacenter-tarpeisiin, vedyn ja synteettisten polttoaineiden tuotantoon, metalliteollisuuteen, kemianteollisuuteen ja akkutehtaiden tarpeisiin, jotka edellyttävät huolellista verkkoliityntäratkaisuiden suunnittelua.

¹⁰ Nämä ovat Olkiluoto 4 ja Fennovoiman voimajohtohankkeet.

monimutkaisempien järjestelmien ylläpitoon. Tämä kasvattaa yhtiön operatiivisia kustannuksia.

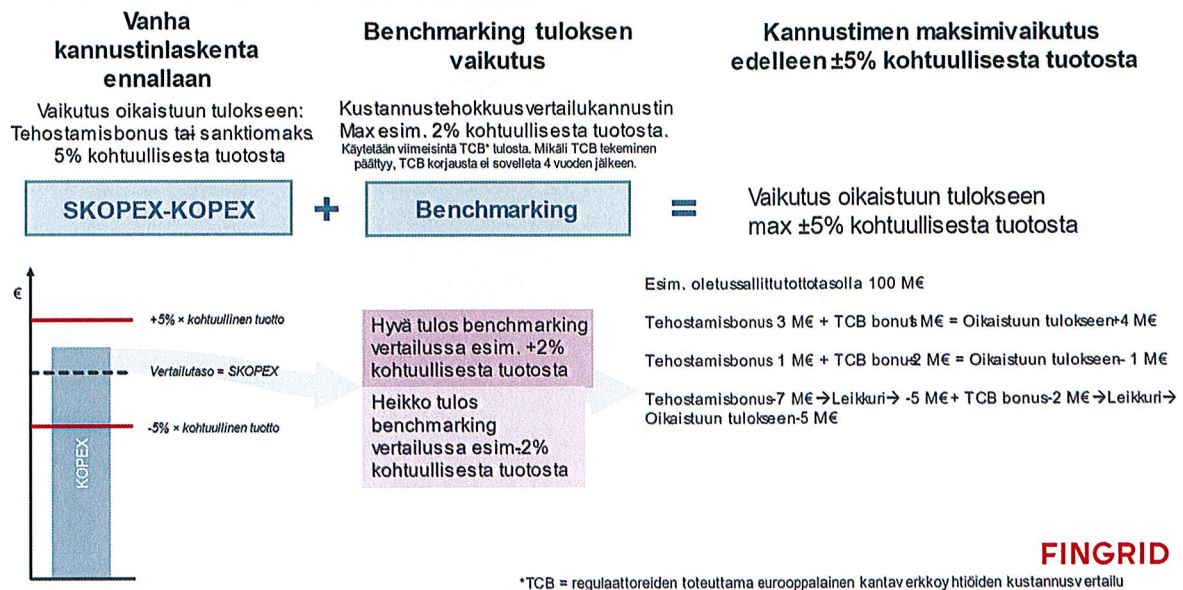
Lopuksi, sähkömarkkinoiden kehitys vaatii lisää resursseja kotimaisella, pohjoismaisella ja eurooppalaisella tasolla. Yhä kasvavassa määrin ja nopeammalla aikataululla tulee Fingridin toimintapiiriin uusia lisääntyvän EU-regulaation, eurooppalaisen markkinakehityksen ja markkinaintegraation vaatimia kehityshankkeita sekä yhteispohjoismaisia kehitysprojekteja. Kuvaavaa kehityshankkeiden resurssi-intensivisyydestä on se, että markkinakehityshankkeet ovat hyvin pitkäkestoisia vaatien useita eri kehitysvaihteita ja hankkeiden vaatimustaso muuttuu kehityksen aikana vaatien yhä enemmän yli maiden rajat ylittävää yhteistyötä useiden sidosryhmien kanssa ml. kansalliset kantaverkkotoimintaa valvovat viranomaiset. Sähkömarkkinoiden kehityshankkeiden toteutus ja ylläpito vaatii resursseja kuten henkilöstöä, ulkoisia palveluita sekä tietojärjestelmäkehitystä. Useat palvelumaksut kuten ylläpito-, järjestelmien lisenssi- ja viranomaismaksut, ovat myös kasvaneet inflaatiota merkittävästi voimakkaammin. Lisäksi hankkeiden hallinnointi vaatii tukitoimia ja johtamista. Nämä markkinakehityshankkeet ja niiden kustannukset eivät siten ole suoraan Fingridin vaikutusmahdollisuuksien piirissä. Kuitenkin Fingridillä tulee olla kyky toteuttaa ja varautua toteuttamaan myös tällaisia yhteiskunnan edun edellyttämiä kehityshankkeita ilman, että siitä aiheutuu Fingridin omistajille merkittävää tuoton menetystä.

5.3 *Fingridin esittämä vaihtoehtoinen malli tehokkuuskannustimeksi*

Fingrid haluaa esittää Energiaviraston harkittavaksi vaihtoehtoisen mallin tehokkuuskannustimeksi, joka Fingridin mielestä huomioisi edellä tässä lausunnossa esiintuodut ongelmat Suuntaviivoissa esitetystä tehostinkannustinmallissa. Fingridin esittämässä mallissa huomioitaisiin myös verrokkina toimivien muiden kantaverkkoyhtiöiden kustannustaso sekä Fingridin kustannustason tehokkuus kansainvälisessä vertailussa. Lisäksi tehokkuuskannustimessa tulisi huomioida laaja kantaverkkotoiminnan kustannuksiin vaikuttava kustannustekijöiden määrä, joka on huomattavasti mallin tunnistamaa verkkovolyymiä laajempi.

Fingridin esittämä malli perustuisi aikaisemmalla neljännellä ja viidennellä valvontajaksolla voimassa olleelle tehokkuuskannustinmallille, jota kuitenkin korjattaisiin vielä kansainvälisen kustannustehokkuusvertailun perusteella. Aiemmillä valvontajaksoilla sovelletun kustannustehokkuusmallin vaikutus toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa rajattaisiin samaan, 5 %:iin kohtuullisesta tuotosta, ja verkkovolyymien tarkasteluun tuotaisiin uusia ajureita verkkokomponenttimäärän kehityksen lisäksi kuvaamaan Fingridin toiminnan laajenemista sekä kontrolloitavien kustannusten määritelmä tarkastettaisiin. Kontrolloitaviin kustannuksiin tulisi sisällyttää ne kustannukset, joihin Fingridillä on tosiasiallinen vaikutusmahdollisuus ilman että sen perustehtävä vaarantuisi. Fingridillä on tästä erillinen esitys.

Illustraatio tehostamiskannustimesta kantaverkkotoimintaan

6 Muut lausunnot

Fingrid katsoo, että Suuntaviivojen mukaista valvontamallia analysoitaessa ja lisätietoa saataessa, sillä saattaa olla tarvetta vielä myöhemmin täydentää nyt annettua lausuntoa. Erityisesti Fingrid toteaa, että se ei ole tässä vaiheessa vielä pystynyt kattavasti arvioimaan Suuntaviivojen yritystaloudelle aiheuttamaa kokonaisvaikutusta, sillä mm. verkko-omaisuuden määrittely on vielä kesken ja Energiavirasto palaa tähän määrittelyyn vasta myöhemmässä vaiheessa. Lisäksi suuntaviivojen vaikuttavuutta arvioitaessa Fingrid odottaa Energiaviraston vaikuttavuusarvioinnin valmistumista varmistaakseen, että kantaverkkoliiketoiminnan kohtuullisen tuotonvalvontamallin Suuntaviivoissa esitetyt asiat ovat ymmärretty samalla tavalla Energiavirastossa ja Fingridissä.

Edellä tässä lausunnossa esitetyn lisäksi, muina lausuntoina Suuntaviivoista, Fingrid haluaa kuitenkin nostaa esiin poistoeron käsittelyn sekä eriytetyn taseen vaihto-omaisuuteen sisältyvän verkon varaosavaraston ja varavoimaloiden polttoainevaraston, jotka tulisi huomioida oikaistussa verkko-omaisuudessa ja siten siirtoverkon tuottopohjassa. Lisäksi Fingrid haluaa huomauttaa liittymisjohdon tulkinnasta verkko-omaisuuden määrittelyssä. Fingrid katsoo myös, että datahubin WACC-parametrejä olisi tässä yhteydessä syytä päivittää vastaamaan toiminnan luonnetta. Lopuksi Fingrid haluaa

nostaa esiin muutamia huomioita Suuntaviivojen yksityiskohdista, joiden osalta on myös tärkeää jatkaa keskustelua lisäten ymmärrystä sähkön kantaverkkoliiketoimintaan liittyvän ehdotetun valvontamallin vaikutuksista.

6.1 *Poistoeron käsittely*

Suuntaviivojen mukaisesti eriytetyn taseen koroton vieras pääoma otetaan sellaisenaan huomioon oikaistussa korottomassa vieraassa pääomassa, kuitenkin niin, että poistoeron oman pääoman osuus eliminoidaan. Fingridin näkemyksen mukaan poistoeron korottoman vieraan pääoman osuus ei voi alentaa tuottopohjaa. Edellä esitetty käsittelytavan muutos olisi ristiriitainen sähkömarkkinalain kanssa, koska yhtiö ei voisi kerätä kohtuullista tuottoa oikaistulle verkko-omaisuudelle sitoutuneelle pääomalle

6.2 *Vaihto-omaisuuteen kuuluva verkon varaosavarasto ja varavoimlaitosten polttoainevarasto tulisi lukea oikaistuun verkko-omaisuuteen*

Suuntaviivoissa on esitetty, että verkkotoimintaan sitoutunutta oikaistua omaisuutta laskettaessa eliminoidaan eriytetyn taseen vaihto-omaisuus. Vaihto-omaisuuden rahoittaminen sitoo kuitenkin yhtiön pääomaa kuten sähköverkon rakentaminen.

Fingrid toteaa, että verkon toimintavarmuutta varmistavan ja verkko-omaisuutta varten hankitun varaosavaraston tulisi kuulua verkkotoiminnan oikaistun omaisuuden laskentaan. Lisäksi samaan kategoriaan kuuluu verkkoliiketoiminnan eriytetyn taseen vaihto-omaisuuserään sisältyvä varavoimlaitosten polttoainevarasto, joka niin ikään turvaa toimintavarmuutta häiriötilanteissa. Fingrid katsoo, että nämä vaihto-omaisuus erät syntyvät välittömästi varsinaisesta liiketoiminnasta. Fingrid esittää, että näitä vaihto-omaisuuseriä ei eliminoidaisi valvontamallissa verkkotoimintaan sitoutunutta oikaistua omaisuutta laskettaessa.

6.3 *Liittymisjohdon tulkinnasta verkko-omaisuutta määrittäessä*

Suuntaviivoissa on tarkennettu Energiaviraston tulkintaa siitä, että verkko-omaisuuteen voidaan sisällyttää vain sellaiset verkon osat, joiden voidaan katsoa perustellusti eroavan liittymisjohdon tunnusmerkeistä. Suuntaviivoissa on kuvattu sähkön kantaverkon osalta, että yksittäistä liittyjää tai yksittäisiä liittyjiä varten rakennettu johto-osuus, joka poikkeaa kustannustehokkaimmalta reitiltä, voidaan tulkita liittymisjohdoksi ja verkko-omaisuuteen voi sisältyä vain kustannustehokkaimman (lähtökohtaisesti lyhyimmän) reitin mukainen verkko.

Verkoston suunnittelussa ja toteutuksessa tulee ottaa huomioon ympäristölliset ja teknistaloudelliset tavoitteet välttämällä turhan verkoston rakentamista. Esitetty valvonta johtojen tulkinnasta tehokkaiksi tai tehottomiksi vaatii lisää perusteluita sekä parempaa vaikuttavuuden arviointia.

6.4 Datahubin WACC-parametrien päivitys

Fingrid katsoo, että päivitetyn valvontamallin yhteydessä myös datahubin WACC-parametrit tulee päivittää jaksolle 2024-2027 vastaamaan toiminnan luonnetta ja toimintaympäristön muutosta.

6.5 Joustokannustin

Fingridin näkemyksen mukaan joustokannustin tarjoaa kantaverkkotoimijalle halutessaan mahdollisuuden hyödyntää valvontamallin tarjoamaa kannustinta suunniteltaessa sekä myöhemmin toteutettaessa verkkoinvestointeihin liittyviä vaihtoehtoisia ratkaisuita. Joustojen suunnittelu ja toteutus vaatii resursseja, jotka nykyisessä valvontamallissa heikentävät yhtiön kustannustehokkuutta. Tältä osin joustokannustimen sisällyttäminen valvontamenetelmiin on positiivinen kehityssuunta.

Joustokannustimen tarkoituksena tulisi olla kansantalouden kokonaishyödyn kasvattaminen ja oikeudenmukainen hyödynjako. Operatiivisten kulujen läpilaskuttaminen joustokannustimen kautta mahdollistaa jouston käytön, mutta ei kannusta jouston hyödyntämistä yritystaloudellisesti. Verkkoyhtiön näkökulmasta jouston hyödyntäminen edellyttää henkilöstöresursseja sekä aiheuttaa välillisiä kuluja, jotka heikentävät yrityksen kannattavuutta tehokkuuskannustimen kautta.

Fingrid on tehnyt tutkimusta jouston hyödyntämisen tuottamista kansantaloudellisista hyödyistä ja taloudellisen regulaation muuttamisesta¹¹. Joustosta hyötyvien osapuolten hyödynjako tulisi olla kaikkia osapuolia kannustava, jotta uusien joustoratkaisujen käyttöönottoa edistetään. Fingrid esittelee mielellään tutkimuksen tuloksia Energiavirastolle ja haluaa osallistua yhteistyöhön joustokannustimen kehittämiseksi.

1.1 Joitakin yksityiskohtaisia huomioita

- Valvontamenetelmiin tulee kirjata selkeästi, että kerättävät yksikköhinnat inflaatio korjataan valvonta jakson alkuhetkeen.
- Tasapoistojen inflaatiokorjaus tulee säilyttää, jotta tasapoistoilla on tulevillakin valvontajaksoilla mahdollista rahoittaa riittävät korvausinvestoinnit;
- Valvontamenetelmiin tulee täsmentää, että ulkopuolisten tahojen aiheuttamien johtosiirtojen kustannusten edelleen laskutusta tai yhteisrakentamisen kustannusten jakamista ei tule käsitellä verkon rakentamiseen saatuna tukena;

¹¹ Considerations for Economic Regulation Amendments to Incentivize Flexibility Utilization in the Finnish Transmission System, jätetty arvioitavaksi tieteelliseen konferenssiin IEEE European Energy Markets (EEM23).

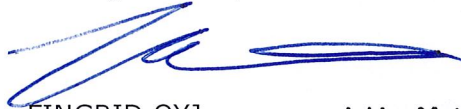
- Tukirahalla rakennetut verkot tulee edelleen huomioida tasapoistossa, jotta ei estetä tukirahoituksen hyödyntämistä verkonrakentamisessa;
- Purkukustannukset tulee sisällyttää osaksi yksikköhintoja, jolloin niihin myös kohdistuu selkeä tehostamistavoite;
- Sellaiset lakisääteisistä vaatimuksista johtuvat operatiivisen toiminnan kustannukset, joihin verkkoyhtiö ei ole voinut vaikuttaa, tulee huomioida mallissa siten, etteivät ne heikennä verkkoyhtiön tehokkuutta.

7

Lopuksi

Fingrid esittää, että Energiavirasto huomioi tässä lausunnossa esitetyt seikat valvontamenetelmien jatkovalmistelussa, jotta Fingridillä säilyy edellytykset ja kannustimet valvonnan päätavoitteiden mukaisesti verkon kehittämistehtävän laadukkaaseen hoitamiseen.

Helsingissä 30. päivänä maaliskuuta 2023

FINGRID OYJ

Jukka Metsälä
Talous- ja rahoitusjohtaja